

Цетиње, 14. јула

Осман Дигма је у своје вријеме љуто војевао противу непријатеља своје домовине, али те непријатеље своје није тако дивљачки мрзео, као што мрзе извјесна браћа из Биограда Црну Гору и њене представнике, који нима и Србији никакве штете нијесу нанјели, који се у њихове радове не мијешају и који гледају само своја посла и своју кућу, радећи и трудећи се да је подигну.

Савршено без директног повода је ова мржња. У толико је индиректни повод већи. Они мрзе Црну Гору што је стекла угледа и што напредује, и мрзе је у толико јаче, у колико је њихова пасива у томе правцу већа. И сад по православноме српском обичају, мјесто да се том нашем угледу као Срби и браћа радују и да се њиме користе — јер извјесно стојао би им на расположење — они су скочили да га убију.

Овдје да уметнемо једну исповјест. Никога у Црној Гори нема који би био тако малоуман да допусти, да се Србија нападне и оштети. Ма како се кавжили, Црна Гора би и без позива прискочила Србији у помоћ, јер зна, да би послије прегажене Србије дошла она на ред. И никога у Црној Гори нема који би вјеровао, да Србија у сличним приликама не би прискочила нама у помоћ, ма иначе какви односи међу нама постојали. И кад то стоји, каква би морала бити политичка памет људи, који би у напретку братске Србије гледали штету по рођене своје интересе, и каква памет код оних у Србији, који у напретку Црне Горе гледају своју штету? Напредна и јача Црна Гора могла би само јачу помоћ дати Србији, а тако исто и напредна Србија Црној Гори. Ту нема разлога антагонизму. Али у Биограду се друкчије схвата, и отуд ова хајка на нас, која се испољава већ на сто разних начина. Шилу се бомбе, а кад им се крвнички покушај осујећава и кривци, који су им служили, позатварају, онда падају дреку како се овдје хансе „најбољи синови“, и онда надовезују сто других разних лажарија, тобоже у интересу осуђених, у ствари на чисту њихову штету. Наравно да се нико од више и клевете није поплашио, па ни Црна Гора, а они узимају то за повод хајци, и тако се створио читав хаос. Наши односи нијесу добри, и то кривицом оних који се из Биограда мијешају у наше ствари и који нас својим грдњама и клеветама изазивају. А мијешају се, по сопственом признању, зато, што су без икакве потребе покренули питање, која од двију српских држава има да се потчини другој, која има да престане да постоји.

Ми нијесмо то питање тактич, ми смо му и сад противни, и с наше стране није се показала ни најмања воља да ми преклонимо Србију. Напротив, из разлога које смо ми напријед навели, ми јој желимо напретка и јачања.

Тако се не мисли у Биограду. Тамо се мисли обрнуто, и то је прави узрок нашој распри. Ми се само бранимо.

У систем те хајке долази и најновија акција противу Господаревога јубилеја. Кад не могу да зауставе напредак Црне Горе и раширење угледа њеног у Европи, то бар да јој убију углед у Српству. Срозани на политику свечаности, дочека, гозби и испраћаја, налазе да ће Црна Гора много добити ако се приликом прославе педесетогодишњице нашег узвишенога Владара стекне мноштво српскога свијета на Цетињу. Та им претпоставка трује душу, и за то су на тој линији отворили акцију. Купују душе и подмећу им своје написе на потпис, и још додају да су у име некаквог „клуба црног акад. омладине“. Ти се написи своде на поклич: не на Цетиње!

Кад ти покличи потичу из братске земље, и из кругова који у тој земљи вистре и обљаче, онда можете представити какви се односи у Биограду желе и какви у ствари јесу. Не треба да крију трагове. Они су у томе невјешти, и ми смо их толико пута већ хватали. Подметање некаквога Крста Поповића не заклања их. Садржина и стил његовога тобоже поклича (не на Цетиње!) свједочи, да је напис из оних службених кругова, коју пуне „Самоуправу“. Тај ћете стил наћи у свакоме броју тога листа. А околност, што су тај поклич одмах прихватили „Србобран“ и новосадска „Застава“, доказ је, да је препоручен из кругова, с којима та два листа одржавају присне духовне везе.

И ова најновија хајка, дакле, носи званичну марку. Ово констатујемо само да је константовано и да дамо знати коме треба, да се не дамо лагати и варати.

Што се посјета тиче, с те наше стране глава не боли. Ми само мислимо како ћемо српску браћу што боље дочекати. А кад дођу, увјериће се, да је све пука неистина било, што су службена, полуслужбена и детективска пера у штампи о Црној Гори писала. Тога се ваљда дивљи хајкачи и боје кад вичу да се не иде на Цетиње. Нека се боје, али им то помоћи неће. Срби ће ипак на Цетиње!

Духовним оцима „Самоуправе“

Биоград

Поводом тим, што су „Вечерње Новости“ послје мога одласка из Биограда донијеле биљешку, како

су ме за вријеме мога бављења у Биограду облетали детективи, дрско завирујући ме, а један ме од њих и стално изазивао по кафанама и улицама, ваш орган „Самоуправа“ одговорила је на то, и то онет биљешком, у којој је од ријечи до ријечи казала и ово:

„Може ствар узети како ко хоће, али шта би и могла бити дужност српске полиције, него да, поред све своје редовне дужности и добро мотри на тилове који су у служби туђих и цијелом Српству непријатељских интереса, па имају образа и дрскости, у сред Биограда, чак и јавно пропагирати идеју о престанку egzистенције слободне и независне Српске Краљевине“.

Допустићете да вам на то одговорим. Вама зато, што се честитом чојску не пристоји да има посла с људима, који сад представљају уредништво „Самоуправе“. Јер ко је носио Риц на леђима, зато што је покрао државни новац и одлежао робију и тиме стекао моралну квалификацију за главно сарадничтво на „Самоуправи“, и кога Касациони Суд тражи да одговара за два убиства у тл. полицији биоградској, па га државна власт не само не изаје, него још удостојава да се на „Самоуправи“ потписује као власник њен. Тим се људима не одговара, све кад би они били у ствари одговорни за напсе, који у том органу маторе радикалије излазе. Стварна одговорност пада на духовне оце, нарочито кад клевете потичу од њих самих. Јер, неко може у тренутку слабости и да похарчи државни новац и да допадне тајнице, други, повучен тренутним гњевом, извршити и убиство, зато онет не можеју бити професионални кривци. Много горни су они, чије поновљене на крупно власт не хвата, јер су сами врховна власт, и који убијају своје политичке противнике морално и физички преко плаћених руку. То су прави кривци.

Вама се зато, духовни оци „Самоуправе“, и обраћам. Вама имам да кажем, да ја, служећи као професор у Црној Гори, не стојим „у служби туђих и целом Српству непријатељских интереса“. Црна Гора није „туђа“, и интереси Црне Горе нијесу цијелом Српству непријатељски интереси. Црна је Гора држава српска, њени су интереси српски интереси. Ко тим интересима служи, служи интересима српским.

Е, али духовни оци „Самоуправе“ кажу да нијесу српски, да су туђи и чак да су непријатељски „цијелом Српству“.

Кад то јавно и јасно каже орган биоградске владе, онда је то једна крупна, крупњејша енунцијација, која заслужује да уђе чак и у историју. Ваља је забиљежити, јер је врло карактеричан знак времена у коме живимо, и јер је врло искрена исповијест службених духова, који данас управљају Србијом. Ту је и кључ оној хајци противу Црне Горе свих органа јавности, који су у духовном сродству с биоградском владом; ту је узрок зашто се сви, који су србијански држављани а, по стицају прилика, служе у Црној Гори, називају нелојалним, па и издајцима; ту, најзад, треба тражити и

аршин, на коме ваља мјерити службена увјерења о искреном пријатељству и братству, које тамо у Биограду радикалске ексцеленције гаје према Црној Гори.

Имаће ко да каже „хвала на искрености“, а ја могу само сажаљевати што је до тога дошло.

Дале имам да вам одговорим — вама, духовни оци „Самоуправе“, што иза ње кукавички на мене виришете, бацајући се на ме клеветама, да је сасвим неистинито ваше тврђење да сам ја „у сред Биограда јавно пропагирао идеју о престанку egzистенције слободне и независне Српске Краљевине“. Тако што може исповиједати само Несрбин, а ја сам Србин. То може пропагирати само одрод, а ја нијесам нудио српску круну Батенбергу, нити спадам у ред оних пензионисаних пуковника (од којих је један данас и активан генерал), који су нудили Жадовском, руском посланику при биоградском двору, војну помоћ противу своје отаџбине, њенога краља и свих оних који су је представљали, те да могу то име заслужити. Мене су Обреновићи, по вашем властитом тврђењу, (да би сте са себе скинули одговорност), преко најмљених руку у по бијела дана и у сред Биограда нападали моткама да ме премлате; мене су ти исти људи нападали још неколико пута за тим ноћу, кад сам морао на њих потезати револвер; мене су слуге Обреновића, а с благословом пог. краља Милана, послале ата-тата на овога мимо закон прогнали из земље, сјутра дан жену и млађег сина, кога су прегходно истјерали из Војне Академије, трећег су дана истјерали из службе старијег сина, али ја нијесам кривио ни династију ни отаџбину, нити сам противу њих ма шта радио. А што да ми је крива сад та отаџбина? О династији нећу ни да говорим, јер она мени ништа злог није учинила, да бих сам што могао имати противу ње. Мени ако је ко што год крив, то сте ви, духовни оци „Самоуправе“, ви искључивили сви светљиви тесногрудни партизани; ви сте ти који напак газдујете и који сте у свијету убили углед нашој заједничкој отаџбини; ви сте ти који сте упропастили нашу националну будућност, ви сте ти који сте Србији изгубили Босну и Херцеговину, ви сте ти који сте војску оставили запарложену, бринући се само за партију, ви сте ти — али зар овдје да ређам све ваше тешке гријехе? Ређао сам их доста и ређаћу их. Овдје их само маркирам.

Противу вас сам ја, а не противу отаџбине, коју ја, без сваке сумње, љубим више но ви. И као што сте ме у своје вријеме, кад сте лизали табане Обреновићима, обиљежили као Карађорђевића, само да би сте се оправдали што ме гоните, тако ме сад клеветате да пронагирам идеју о престанку egzистенције слободне Српске Краљевине, да би сте оправдали ово садање гоњење. Тако сам ја, због вас, гоњен под Обреновићима, и сад под Карађорђевићима, а ви и онда и сад на власти. И кад сам се испред вашег гоњења склонио далеко од вас, ви ме ни овдје не остављате поштеђеног од ваших клевета.

Пада ми у очи, да ме ви онту-жујете послје мога одласка из

Београда. Зашто ме нијесте оптужили док сам био тамо? Ја бих вам дао прилике да докажете то што тврдите, и онда би сте триумфовали ако би се то, што ми у гријех уписујете, показало као истинито. У противном случају истјерао би се клеветник на чистину. Ја бих се постарао, да се та процедура сврши брзо.

Али није ни сада доцкан. Ви морате бити свјесни онога, што ми у гријех уписујете. Ви морате знати да је оно, чиме ме теретите, велеиздаја. Ако сте ви у ту моју кривицу убијени и ако имате доказа, ви сте дужни да ме оптужите. Ви сте то дужни били учинити још док сам у Београду био. Кад нијесте, учините сад. Ја вам стојим на расположењу и као српски држављанин доћићу на позив да одговорам. Ако то не учините, ви сте клеветници, затровани клеветници, који су свакоме свом политичком противнику објесили по којем издајству и по којој служби туђину. То ви практикујете већ тридесет година.

Ја вас се гнушам, али вам стојим на расположењу да одговорам за велеиздају. Ви, пак, дужни сте закону и интересима отаџбине да ме оптужите.

Пениње, 12. јула 1910.

Степан Ј. Радосављевић Бдин.

Афера Унгерн-Штернберга

У Петрограду побуђује још увијек вап-редну сензацију хапшење барона Унгерн-Штернберга, петроградског дописника бечког Кореспондент Бироа по дјелу шпионаже и свакидашњом је темом разговора у свим слојевима. Новине доносе дугачке чланке о прошлости и дјеловању барона Унгерн-Штернберга. Ну баш уишед тога ствар постаје све мистериознијом и све замршенијом. За ци-јело много томе допринио је и чињеница, што му је прије двадесет година неки Јаголковски, познати руски полицијски ставни агент и агент провокатор, у Шпанији отео неке документе. Тај Јаголковски издавао се много и много година, а и све до задњег времена за барона Унгерн-Штернберга. За то је врло тешко сада констатовати, који је шпиунажу починио, који је прави а који криви барон Унгерн-Штернберг. Свакако тиме се ипак утврђује, да су све те вјеште истините, јер је у ње заплетен један руски агент провокатор.

Према дојакшоњој истрази барон Унгерн-Штернберг има четрдесетдвје године и родом је из балтијских провинција. Ту се родио као син једнога властелина. Студирао је на свеучилишту у Јуреву, али је баш пред завршетак се-местра, у којима се полажу испити, побјегао са једном дјевојком у Америку. Ту је нашао службу као пастир код једнога властелина плантажа. Прије је служио као

једногодишњи добровољац у руској ко-њичкој пуковини и постао резервни офицер. Но чини се, да је имао као офи-цер неприлика с владајућом. Међутим све је то његова породица изравнала. Други велеле, да то не стоји, јер породица га се одрекла ради тога, што је побјегао с оном дјевојком у Америку, на породица не би била никако спремна, да за њега што учини. У Јужној Америци био је из-вјестилац неких новина, а онда се обра-тио у Француску. Ту је ступио и легити-странаца, на га премјестише у Алжир. Ту почиње тајни његов животније. Тврди се најме, да је онај руски полицијски агент Јаголковски, пошто је барону отео папире, ступио у службу Француске ту-ђинске легије. Гдје је Јаголковски отео барону Унгерн-Штернбергу папире, не зна се право. Вели се, да је то било у Бруселу, гдје је Јаголковски са неким својим друговима бацао бомбе и аран-жирао агентате, да тако падне сумња на руске револуционарце. По неким вјести-ма побјегао је из туђинске легије из Ал-жира поради једнога конфликта са јед-ним својим претстављеником. Онда је по-бјегао у Мадрид, гдје је живио у вавред-но неугодним материјалним приликама, док се није упознао са једним војним аташејем.

Кад су открили његово дјеловање не-тератне га из Шпаније, али и то знао је барон Унгерн-Штернберг по својим зна-цима некако изградити. Иза тога пређе у католицизам и задржавао се у једном самостану близу Мадрида. Даскоро се ожени једном сиромашном и једностав-ном дјевојком, рођеном Шпанолком. Од овога пак часа посве је приметан траг правоме и кривоме Унгерн-Штернбергу. Чује се и то доба о неком барону Ун-герн-Штернбергу у Мароку и у Немачкој. Свуда он живи врло раскошно. Коначно нашао се он и у Бечу, одакле пође у Петроград, тамо га послаше као заступ-ника дописног бироа. Ту је заступао и „Daily News“ и „Le Journal“ и неке ома-ње њемачке листове. По једним вјес-тима имао је доходак 1000 рубаља мје-сечно и живио је врло скромно. По дру-гим вјестима живио је раскошно и уз-државао љубовне и нестрасно био у поштовању оскудници. Од аустро-угарског посланства имао је фикс плату месечно, а тога то, да учини експерта из руских новина.

Шала и забава

Не да се смејте.

Учитељу! Коју промену опажам ја на европском земљини од прије шест го-дина?

Учитељу! Опажам, да је два пута пре-лакован.

Искуство.

— Једо, а хоћеш ли ми увијек бити вјерна?

— Чудно питање? Немој о мени суди-ти по другим дјевојкама; — до сад сам ја била сваком вјерна!

А зашто то?

— И ви се не кајете што сте се удале?

— Не кајем се; ја љубим и љубљена сам.

— Но, могу већ замислити, како је то пријатно бити љубљена од старог мужа!

— А откуд вам онет муж паде на памет?

ограмотно своје. Не би жаљно ни живот, ни-ти би презао од смрти. Видјели би стари, да ни млађи нијесу ништа грни од њих.

И он је чисто гледао пред поглед својим криву арбанашку главу, са отвореним рили-цама, прилику зубима од дувана и каве, раз-барушене косе са кривим печатима, сувим печеним лицем, баш онаку лету као што ју је видио још док је дијете био када је ње-гови у село приликом једног окршаја дои-јеше. Он је у њу побједоносно гледао, осмје-хивао се и чисто јој зборио: Дође и теби ред. Доста си гледао како се туђе пред тобом валају. Нећеш више.

На тога га размишљање нешто траје, јер осјети како га нешто по опруженој ноци удари.

Чисто љутило што га из тих размишљања трају, он погледа више себе и онази насми-јено лице друга му Боја. Наднио се над њим и злобно осмје.

— Шта ти је? — чисто љутило уншта.

— Нуто момка! Праи се ти на суницу ка-стари стрико.

И онет га рину погом, да се дигне.

— Нека! — љути се он и благо одбија Бојову ногу од себе.

— 'Ајде на поса'.

— Мајинај се... Нека ме.

— Ма ћеш устат'.

— Не! — љути се он, али већ му је глас опорији.

— 'Оћеш!

Најнужније.

А.: Шта ће бити ваш син?
Б.: Внодин-виртуоз.
А.: Каковог учитеља има?
Б.: Ах, тако далеко још није, сад тек пушта дугу косу.

Страни догађаји

Грчка и Турска — Откуп кметова у Босни — Заједра у Турској.

Провизорно ријешење критског пита-ња није задовољило ни Турску ни Грчку. Због тога Турска непрекидно шаље по-јачања на граници према Турској, али ни Грчка не седи скривених руку. Тамо је велико узбуђење, те су грчки резервисти градили или да се поведу у рат или да се пугне кућама.

И поред тога влада увјерење, да ће се све на миру свршити и да ће и једини и други да се помире са провизираним ри-јешењем критског питања.

Земаљска влада поднијела је босан-ском сабору приједлог о откупу кметова. По томе законском приједлогу кметови би се могли откупити само по узајамном споразуму са агама, т. ј. по пристанку ага, те је на тај начин остављено агама да они рјешавају о судбини својих кме-това. Српски посланици нијесу задовољ-ни овим законским приједлогом, пошто се то највише економско питање у Босни и Херцеговини не би ријешило правилно. Зато намјеравају да поднесу други приједлог, по коме би се увело обавезно откупљивање кметова. Како ће овај приједлог потпомагати и напредни Хрвати, у напријед се држи, да ће срп-ски приједлог подржети на штету вла-диног. Влади то није пријатно и зато пријети, да ни аустриска ни угарска вла-да неће да га одобри, те да ће тако о-стати по старом, те на тај начин да је ипак боље да се прихвати владин при-једлог, јер ће се бар ријешити ово пи-тање у пола.

Хапшења у Турској због зајере про-тив садашњег режима не престају. Као што турски листови доводе, ухапшено је много угледних Турака како у Царигра-ду тако и у унутрашњости, па и у Скадру. Ова тајна зајера ништа је на то, да из-врши преврат у земљи: да се поубијају неколико министара и истакнутих људи, да се парламент распусти и да се ра-спишу нови избори како би опозиција дошла на власт. Све тијерицима ће се врло строга извршити, а нарочито са ко-јима, које су врло угледне лич-ности.

Руска књижевна изложба

Руске књиге изложене у Софији

За време свесловенског конгреса у Софији била је изложена и руска књи-жевна изложба, која је била предмет оштре пажње. Зато ћемо је и ми читао-цима да прикажемо.

У петак 25. јуна у 5 сати послје под-не отворена је руска књижевна изложба.

Изложба је смештена у свима просто-ријама прве државне гимназије, као и у једној кући до ње. Улаз је за госте био бесплатан.

— Не!
— 'Оћеш, Боже ми, на ма зна' да ће и гукава бит'.
Он га погледа зачуђено.
— Ма што ти је?
— Драго ми! Устај!
— Нуто нека! — чисто се насмја, а све више ушпе плетима у траву.
— Чу ли ти, устај на лијепе.
— На зор не ја, боже ми.
— Устај! — рече Боја и крену погу-пут нека.

Он је задржа и благо одби од себе.

— Не мој брекат! — рече.

— Што рече, што?!

— Немој, неку, брекат!

Боја се подругљиво насмја и рину га погом, али овог пута озбиљно.

У њему превре. Осјети како му крв по-цијелом тијелу ускине и глава букну. Скочи са траве као да га је сама одбацила и ста-де према Боју. Они му засијале, жале на вра-ту набријекле, а вас у тијелу дрхти.

Боја га је испод ока гледао и заједљиво се осмјао.

— Шта је? — упита муклим гласом.

— Ништа... тебе да устанеш.

— Ма то није лијепе.

— Ено суд! — ругаше му се Боја.

— Зар баш тако?

— Ја шта би 'тио?

— Други пут не би' ти река'...

Статистичке табеле и картограми по-зидовима приказују у развиту руске књи-ге, новинарства и часописа огроман на-предак. Статистика за 1908.— 1909. набра-ја 90.000 разних издања. Умјетнички дио је красно уређен. У посебном дијелу су књиге за продају.

Сама изложба дијели се на ове одјеље.

I. *Државне науке*: Вјера, књиге за богослужење и науке вјере; филозофија, психологија и логика; историја; руска историја; свјетска историја; биографија; археологија; земљопи и животине.

II. *Државне и социјалне дисциплине*: право, госнодарска дума; социјалне нау-ке, земско, радничко и жидовско питање; општа политичка питања; економске на-уке; кооперација; статистика; самоуправа и финансија.

III. *Природне науке и хигијена*: Вене-ричке болести, сексуална питања; енде-мичке болести; живљане болести; меди-цина уопште, ветеринарство, фармација, зубољекарство, хигијена уопште. Анато-логија и физиологија, геологија и мине-ралогичка. Природне у опште, зооло-гија, ботаника, математика, хемија. Сто-чарство и остало гојење, пчеларство, лов, обрађивање земље и грађевинарство, на-ука о земљи.

IV. *Техничке науке*: Технологија, занат, индустрија, железница, пумпи итд.

V. *Одргој и обука*: Општа педагогија; школске књиге за разне предмете и разна училишта; ручни рад; изваншколска и народна просвјета; књиге за дјену, сасвим малену, већу и одраслију.

VI. а) *Повремена издања*: Новинарство, сви руски листови из цијелог руског царства; литерарни, научни и стручни часописи; листови за младеж, службени листови.

VI. б) *Државна издања*: „Књижевни листови“, „Управни Вјесник“, издања централне владе и провинцијалних.

VII. *Издања на страним језицима*: а) енглеска, њемачка, француска, грчка, ли-тавска и латинска; б) естонска, финска, војатска, чинанска, пермска, киргиска, калумска, бурјатска, аранска итд.; китај-ски, јапански, монголски, турски итд.; јеврјески, есперанто; граматике, ријечници и језикословље.

VIII. *Литературна књижевност*: Пјесме, при-повијести, романи, новеле, комедије, дра-ме, литерарни зборници и алманаси, кри-тика и литерарна историја, збирке, дјела, биографије, популарне књиге.

IX. *Славенски језици*: Пољски, руски, малоруски, бјелоруски, бугарски и чешки.

X. *Јубилејна издања*: Јубилеј С. А. Аксакова, Н. В. Гојуна, Кошова, пол-тавска битка итд.

XI.—XII. Портрети, карте, архитектура и разио.

Српство

† **Стеван Васиљевић**. У Скопљу је преминуо Стеван Васиљевић Чика Стево, фактор штампарије „Вардар“. Као снос-бан радник, а велики родољуб цијелог свог живота трудио се, да што више до-принесе српској ствари. Због тога је и-шао по многим српским мјестима у нео-слобођеним крајевима. Анексија га је била затекла у Сарајеву као фактора српске

— Други пут! — ругаше се Боја. — А што баш други пут?

— Таго!.. љути се он, а сав се тресе.

— Да, да!..

— Не да ти Бог...

— Пријетим?

— Проћи ми се... Ја већ вољу ће си крену.

— Драго ми је.

— Ма боље би било...

— Шта?

— Окај се љавице. Мало ми се 'оће.

— Боже ми и мене.

— На да смо здраво. Тебе да се знамо.

И крене пут села.

— Ђе ћеш? — зачу за собом Боја.

— То су моји пошти.

— Ђе ћеш, питај?! — још оштрије ће Боја.

Он се окрете, љутило погледа у Боја и заклати главом.

— Бјеш!

— Како рече?

— Бјеш!

Вас је дрхтао. Осјећао је како се под њиме земља угиба и како га нешто у груд лави. У један тренутак дође му, да дограва Боја и да га под ногу баци. Али се свлади — та Боја му је био врени друг! — и сухо про-збори:

— Није ми преша да се ту свађам с тобом.

— Чудо! — ругаше се Боја.

ПОДЛИСТАК

СА СВИХ СТРАНА

У 3'О ЧАС

слика из живота

написано

Б. С. М.

Припекла јулека врућина, загрјаи надух тренери, дрвље опустило гране са прашљивим лишћем, а он легао у хлад под крошњастим бријестом, одурио широким плетима у густу траву, распуцао кошуљу да му се младалачка прса хладе, а пустио поглед преко стрних врлета и голних латина, наглазећи великог за-довољства у овоме одмору, који му снагу кријепи а душу освјежава.

Од како за себе зна највеће му је задо-вољство, да овако у пољу прилепје осамљен у трави и да се преда мислима и младалач-ким сновима.

Ваздух тренери, сунчани сјај му чисто надражује зјенице, он их скупља и кроз дуге трепавице ушпе погледом тамо преко врлета и планина на арбанашке сграде, а пријатне мисли чисто га успавају...

Ах да му је да се и он те границе до-чена, да се задјене бој и да и он у њему подијели мекдан, да уграби главу кога Ма-лисора и да се окрвави! Не би он остао пред друштвом својим осамљен, нити би

штампарије, те је био протјеран за Биоград, не дајући му могућности, да и породицу пресели. У Биogradу је последице тога био секретар типографске организације, одакле је отишао у Скопље, гдје га сад и смрт затече. Цио његов живот умро је у 39 г. — био је послушен патњима и напорима, али овај скромни, али честити и ваљани радник, а добар Србин није мањкавао. Страдајући и патећи се, ободило је и најзад тежило, болити подлегло. Он је четврти фактор по реду, који су сви један за другим умрли: Б. Јовановић, С. Њагијевић, П. Стојановић, па, сад и он.

Била му лака земља!

Сломеник Бјелановићу. Срби на Приморју носе се мишљу да до године о Видовдану подигну споменик на Косову немуром српском борцу Саву Бјелановићу. Било сретно!

Споразум странака на Приморју. Када се на јесен буде састао сабор далматински у Задру учиниће се покушај да се постигне споразум странака на Приморју. Ако до тога дође, биће врло лијеп и корисно.

Словенство

Бугарски трговци у Љубљани. У току мјесца августа једна група бугарских трговаца и занатлија посетиће Љубљану и њене крајеве Словеначке.

Чешко издање „Мркодола“ Збирка новела Динка Шимуновића „Мркодол“ изаћи ће у чешком издању, а у пријеводу чешког писца Хулдеа.

Срби и Словенци. По примјеру других народа између Срба у Краљевини и Словенца постигнут је споразум да за вријеме школског распуста српске породице прилазе словеначку дјечу, а Словенци српску дјечу, која ће тако проводити школски одмор. Тиме ће се не само постићи много у узајамности, него ће ова размијена и са здравствености користити дјечи.

Сазив чешког сабора. Листови чешких умерених странака позивали су народне посланике да приступе споразуму с Нијемцима како би се омогућило сазив чешког сабора, јер тешке финансијске прилике захтијевају, да се садашњи положај промијени.

Хроника

Измишљотине у вези са Краљевином. — Нелогичност владиног органа — Мирази и бакшиши.

Измишљотине у вези са Краљевином. Забољело неке што су учествовали новинарски гласови о евентуалном прогласу црногорске краљевине. Превиијају се од муке, што велика европска штампа напала, да би проглас Црне Горе за Краљевину био и природан и потпуно оправдан. Скорине одмах да нађу ма каква новинарски канал, кроз који ће пустити гласове своје душе противу црногорске краљевине. Нашли су бившег шефа београдског пресбироа, који је сада уредник једног листа у Београду. Он је рачиље живио извесно вријеме у Лондону, те је тамо као новинар учинио везе са разним редакцијама. Њега сада

познати генералштаб са Теразија за акцију противу Црне Горе хоће да експлоатише у цијељи дискредитовања црногорског краљевства. Употребљен је један лондонски лист, којем су послате рђаве информације, којима се проглас црногорске краљевине доводи у везу чак и са Књагињом Нашљедницом и некаквим страним утицајем, који стоји иза ње! Међутим свако живи зна, колико је Књагиња Нашљедница далеко од улоге, која јој се у злобној намјери подмеће. Чак се иде још даље, те се тврди, како ће Херцеговина изгубити у Црну Гору вјеру и наду, ако се Господар прогласи за краља. Ко је у стању да разумије ту цотаву логику! То би исто тако било кад би се рекло и др. једноме трговцу: увијек ради на парче, и немој се упуштају у велика предузећа, јер ћеш одмах изгубити кредит! Ако је једној држави велик кредит док је књажевина, да какав ли би јој био, кад би постала краљевина! Зар је Србија онога дана, кад ју је Краљ Милан прогласио за Краљевину, поколебала вјеру у себе код неослобођене браће? На против, то јој је појачало углед. И што да иста логика, која приједи за све државе, владаоце и обичне појединце, да не вриједи управо за Црну Гору и њеног владоца? По чему ће углед наше државе бити мањи, ако би постала краљевина, и по чему би Херцеговина имала мању вјеру у Краљевину, него ли у Књажевину Црну Гору? Кад пакост и завист помуге намет, тад и логика почне рамати. Такав је случај и овдје. Да лакојерни не би одмах прозрели сву наказност такве логике, иста је покривена таршунгом измишљотина о некаквим страним утицајима, и то преко једне узвишене жене и супруге, која је чистог своје душе као небо од пакла далеко од потурене јој амбиције и намјера. Они заборављају, да узвишена особа, коју без икаква повода увлаче у врлог интригантске политике, као права Црногорка срцем и душом осјећа за ову земљу. Били су намјерени да затуре траг реченој интриги, те су је у лондонски лист пустили тобож преко Рима, док се због оне превелике брига за Херцеговину одмах може видјети да јој је извор, гдје и свијема измишљотинама противу Црне Горе.

Нелогичност владиног органа. Нијесмо једанпут ухватили срцац Нашљедне владе „Самоуправа“ у нешто нелогичности кад је у питању Црна Гора. „Самоуправа“ се осетила побуђеном да проговори о публикацији некаквих писама тек тада, кад је београдска „Правда“ устала противу тога. Да тај је безбрижно ћутао, поучавао налазећи да и публикација служи интересима политике, која се води према Црној Гори. „Самоуправа“ вели, да не може стати на пут рђавом писању извесних београдских листова о Владици Дому Црне Горе. Кога она тијем изговором мисли да обмане? Српски закон о штампи категорички одређује, да се листови могу забрањивати и онгуживати ако вријеђају стране владоце и њихове домове. Колико јуче, стигао нам је из Београда један лист, који ординарно вријеђа и клевета нашег Господара. Вољели бисмо знати, шта ће „Самоуправа“ на то рећи. Ми од „Самоуправа“ и њених протектора не тражимо ништа друго, но да извршују одредбе свога домаћег закона, кад смо ми у ни-

та и како га потроше и земљи. Он покуша да се из њих ишчупа, али је већ лежао на земљи, а над њим Бајо, упрко му колена у груди и виче:

— Опај још? — и упише све јаче у груди.

— Од се сав зајаприо, обдио га зној, напреже се, да се неколеба, али га Бајо притисну тако као да га је за земљу приволао.

— Ма што ти је? — стече он испод њега.

— Тако ми се 'боже, ништавице једна!

— ерамоти га Бајо и чиста га сабија у земљу.

Он осјећа како му кости пуцају, али нема снаге да се испод Баја извуче. Контрирајући рукама напаша реворвер, извуче га и упише на Баја, али прије него га је оклепну Бајо га зграби, пави му руку и уграби му га.

— И то ли знаш, никоготићу! — попица Бајо, ужди по њему и очае се изгуби са реворвером.

Без снаге и живота, сав слоњен и изнемогао он оста и даље непотпуно ледејући да Бајом како се грохотом смије и замиче пут села.

Дође му да се пусти за њим, да га стигне и да му уграби реворвер, али не имађаше снаге ни да се помакне. Јекну само и проишпта:

— Зло ми у дом ће ми нос оваке и ће ме осрамоти! Свомига ме на приједару, па ће сад бајанити по селу и бручити ме, да не смијем журити!... Зло ми јутро, ка' ми до-

тању. Хоће ли они тај свој закон извршивати кад су они у питању, то се нас не тиче. Али међународна куртоазија тражи, да га врше кад смо ми у питању, у толико прије, што је тијем њиховијем законом о штампи наш владалац заштићен од увреда и клевета са стране њиховијех листова. Па кад и не би поменути њихов закон заштићивао нашег владоца, као и свакојега страног, опет би „Самоуправа“, која је владин лист, била дужна да устане противу напада на нашег Господара. Ту дужност изискују добри односи са нама, односи, за које „Самоуправа“ непрестано тврди, да су братски. Напошљетку „Самоуправа“ је очигледно неложна према нама. Она одмах скочи у одбрану бугарског и аустро-угарског владоца, кад их који биоградски лист само мало увриједи, а ђутке прелазе преко најружнијих и систематских клевета и увреда нашег владоца. У истоме броју, у којем је „Правду“ написала, кад је иста осудила публикацију познатих фалсификованих писама, правдајући како се то није могло спријечити (а закон о штампи?), енергично је осудила „Дневни Лист“, који је био неделикатан према краљу Фердинанду. Прије неки дан на сав мах је изгрдила „Вечер. Новост“ зато, што тај лист, у интересу слоге и мира, осуђује кампању противу Црне Горе. Дакле, ако који лист брани Црну Гору и заједницу српских држава, „Самоуправа“ га осуђује; ако, пак, који лист напада Црну Гору и њеног владоца „Самоуправа“ га оставља на миру, док у исто вријеме као опарена скаче на ноге, нанесе ли и у алузији који лист увреду аустро-угарском и бугарском владоцу.

И политичка дјена могу овдје да запазе разлику у држави према Црној Гори. Ипак „Самоуправа“ тврди, да су односи са Црном Гором братски!!

Мирази и бакшиши. Јуче нам је из Београда дошао један лист, који је одио рекорд над свијема досадашњим гадостима, које се у пошљедњих седам година отуда сипају на Црну Гору. Лист иначе важи као прилично угледан и много читан. Главни уредник му је добар човек, који је више пута исказао начело, да српске државе морају бити сложене, и да он не налази да је родољубиво ма чиме у њима у распри. И тек сад се може заштити, колика је била пресија, кад је тај лист морао да донесе низ клевета и увреда за званичну Црну Гору. И стилизација написа, и подаци изнесени у њему, и теденција, која из клевета провирује, јасно показује и томе предузећу противу нас најзастајалију марку.

Као узрок, зашто Србија на јубиларним свечаностима неће бити заслужена онако, како краје и сами београдски родољубиви листови, наводе се свађе из давиље пропозити. Иомину се чак и некакви мирази, на бакшиши од 200.000 дина, који је гобоже исплаћен за заступство на крунисању, итд. Кад се никако друкчије није могла оправдати једна одлаука, која је отворила српском народу очи, приближи се ниским клеветама, као да ће нечија одговорност бити мања, што ће други бити нагрђен и оклеветан.

Видјећемо, шта ће на ово рећи „Самоуправа“ и да ли ће и у овоме случају српски закон о штампи бити мртво слово на хартији, кад је у питању Црна Гора.

што, да ме тако осрамоти и нагрди ка' никог овога и онога свијета!... Мож рећ, што гођ му је воља, и бит' ће на његову ка' и што 'боже, а ја да сам грђи од најгрђага и да се дјетије у колијени самном срца!

Није га толико бољело што га је Бајо пригњо к'лико помисао што ће се његова ерамота по селу развијети, да му неће бити мјеста у друштву.

И свом снагом групу се шаком у плаву.

То га прену, те се траже и — пробуди. Разрогаченим очима погледа око себе. Чисте није могао себи вјеровати. Сав окупан у зноју лежи под крошњатим бријестом, а крај њега полетела трава. За пасом му револвер, он га липа и чује се. Сунце пробило кроз листиће и чптав спон зрака пао му по ливењу образу и чиста га пече. Око њега тишина. Из села тек допре по какав глас, или се далеко иза бријера зачује попијенка чобанчади.

— Сип! — изикну весело и скочи на ноге и би му пао да му се велики терет са срца свади, те се прекрсти. Да му је овдје био Бајо чиста би га од радости згрлио што је све ово само сај био.

Разголићених груди, свијетлијех очију и осмјехом на лицу са необичном лакоћом журну пут села, као да су га краља послали, не назећи ни гдје стаје ни преко чега иде. У души му се чинило као да се поново родио.

Дневник

Скетинг код Књаза Нашљедника. Њихова Краљевска Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Милица спремили су у Своме Двору за своје госте још једну врсту задовољства. У парку поред Дворца начињен је од бетона повелик ограда простор за скетинг, познати енглески спорт, који помоћу клизалики са малим точковима у неколико надокнађује прекрасни спорт клизања по леду. Простор за скетинг налази се између дрвећа, под којим је дивна хладовна и трава. Околина је украшена путањама и цвијећем, а на трави у хладовини поразмјештани су мали столови са столицама за парк. Ту се налазе за госте разне хладне закуске са леденим пићем и цигаретама. Ноћу је цио простор освијетљен двијеа ацителинским велим свјетилкама, које ће доцније бити замјењене електричним богенлампама. Изнад простора за клизање разапете су по двијеа жицама заставе свију држава и народа којима припадају поједини гости из дипломатског кора и других пријестонијских кругова.

Ономад вече било је свечано отварање скетинга. Њихова Краљевска Височанства позвала су преко стотину званица оба пола. Ту су били, осим чланова Књажевске Породице, сви чланови дипломатског кора са госпођама и велики број наших великодостојника и угледних грађана такође са супругама и кћерима. За вријеме клизања наизмјенце су свирали војна музика и тамбурашки збор Радничког Друштва. Цијело вече проведено је у особитом расположењу. Књаз Нашљедник и Књагиња Милица као домаћини и у овој су прилици очарали своје госте. Док је Књагиња Нашљедница са једном групом гостију учествовала у спорту клизања, докле је Књаз Нашљедник био међу осталим гостима око оgrade и и са сваким од њих проговорио по коју љубазну ријеч. У недјељу вече такође је било позвано више званица. Клизачи су се већ извјежбали а и многи нови почели су учити тај лијепи спорт. Нарочито се господа официри такмиче у учењу. Рекорд су до сада одијели Књагиња Нашљедница, Књагињица Вјера и секретар аустриског посланства г. Јуристовски. Књагињица Вјера показује при клизању особиту лакоћу, хитрину и извјежбаност, а Књагиња Нашљедница и г. Јуристовски изванредну елеганцију и поузданост у прављењу фигура и покрета. Кад је музика свирала валс (из „Валцертраума“) Књагиња Нашљедница и г. Јуристовски заједнички су по такту изводили лукове, тако да је њихово скетинирање изгледало као нечујно преливање класја пшенице на љетњем повјетару. — Готово свако друго вече бивају позвани многи гости, који уживају у томе спорту, који ће о јубиларним данима дати једну прилику више за забаву и разонођење отмијеним гостима.

Талијански Краљ на Цетињу. Бечка „Нова Слоб. Преса“ јавља, да ће талијански Краљ доћи на Цетиње друге половине мјесеца августа.

Страни новинари на Цетињу. За вријеме јубиларних свечаности пријавило је свој долазак више страних новинара, који ће заступати разне европске велике листове.

„Не на Цетиње“. Један пријатељ јавља нам из Београда, да је тамо под маском службености отворена нечувена агитација противу учешћа браће нам из Србије у јубиларним свечаностима на Цети-

ну. „Дневни Лист“, који је орган лијевог радикалног крила, које сачињава Напишћену владу, отворено позива грађане српске ускликом: „Не на Цетиње!“ Он унапријед сумњичи све оне, који су намјерни из Биограда да нам дођу у госте па их назива „ловцима ордена и ручкова“. Ми са гнушањем одбијемо таква таква сумњичења од драге нам браће из Биограда, које на Цетиње на свечаност доводи само српско родољубље и поштено увјерење, да ће се и њиховим долазком још боље манифестовати заједница двију српских држава. Кад им „Дневни Лист“ подмече такве побуде, он поуздано има у виду своје протекторе, који своје родољубе и политичке правде у правцају по орденима, наградама и ручковима. Осим тога нам јављају, да је поред поштарске агитације, отворено и тајно хаурагирање и запљивање. То иде веома лако, пошто се зна, да у овим удружењима, која су јавила свој долазак на Цетиње, има и много чиновника. Што је најзанимљивије, а уједино и најружније, ударено је и у једну танку жицу. Код женског свијета почело се „у повјерењу“ шапугати, да су одлазак и боравак на Цетињу за вријеме јубиларних дана везан и с *описношћу* за живот. Није тешко погодити, кад се са тим сјера. Удара се у осјетљивост сунруга, сестара и матери да би се запљивале и запљивене утицале на своје миље и драге на дому, да не иду на Цетиње, „гдје могу пострадати“. Наравно да је то у пакленој и небратској намјери удешено, јер *овдје апсолутно нико не може пострадати*. Оволико за сад бљежимо, да српска јавност унапријед види, каквим се све средствима оперира противу Црне Горе и јубиларних свечаности.

„*Помаћа индустрија*“ пива. Против домаће индустрије нико ништа не може имати. Свакојем родољубу мора бити мило, да се развој домаће индустрије сузбије увожењем стране производње, те тако да се наш новац сачува у земљи. Али домаћа индустрија треба да буде у стању правити конкуренцију страном и квалитетом и брзином подмирења потреба. То се од неколико дана не може рећи за пиво из никшићске пиваре. Никшићско пиво било је неко вријеме, особито док су били хладнији дани, прилично добро. Боље је било од страног пива, које је и великом количином алкохола, и разним другим штетним примјесима, које садржи, рђаво утицало на здравље нашега становништва. Сад је, пак, откако су настале врућине, и никшићско пиво испод сваке критике. Прво, не може да издржи транспорт у овим топлим данима од Никшића до удаљенијих средњих земаља. Друго, нема га у довољној количини, и нестаје га у право у ове дане, кад му је, због велике врућине, тражиња највећа. Гостионичари, кафеције и потрошачка публика налазе се сада у незгодном положају. На страно пиво ударена је управо због домаће индустрије пива огромна царина, која отежава увоз и потрошњу истог. Домаће пиво, кад је најпотребитије нити ваља, нити га има довољно, и тако се остаје без домаћег и страног пива. Ситуација ни мало завидна за онај многобројни домаћи, а нарочито страни свијет, који ће се о јубиларним данима слећи на Цетињу. Свијет ће бити у великој неприлици, јер неће имати чиме да се расхлади. Кад никшићска пивара није у стању да подмири потребе ни каквоћом ни количином пива, требало би наћи неки начин, да се бар за оне све-

чане дане допусти увоз страног пива по сниженој царини. На „домаћу индустрију“ види се, да се не можемо ослонити, и ако нам је то веома жао. Никшићска пивара је веома добро знала, какав је задатак чека овога лjeta, те се раније могла побринути да одговори на дама, које су у њу полагане. Кад се држава постарала, да увођењем огромне царине сузбија конкуренцију страног пива, дужност је никшићске пиваре да са своје стране оправда ту нажњу. Иначе би изгледало да су потрошачи остављени на њену милост. А толико се много патриотизма не може ни од кога тражити, кад је у питању депграђана, који треба да се правни у корист једине домаће индустријске установе, која не може да одговори својој задатку кад је најпотребнија.

Наши аутомобили. Путници, који се често служе аутомобилима при путовању, не могу догађати да се пажње на неуредност, адекватност и непуштеност аутомобила при саобраћају. Нарочито се жале на немарност, од кога саобраћај трпи уштрба. Ту скоро био је случај када су путници, путујући поштарским аутомобилима за унутрашњост, поред свију недаћа и неприлика, морали да страхују и по своје животе. Најзад је аутомобил којим су се возили, био оспособљен, а када је дошла заmjена, нијесу се могли ни тим другим аутомобилом користити. То долази од тога што се аутомобилима при путовању у саобраћају обраћа највећа у довољној мјери. У мјесто да се аутомобили, прије него их пуштају у саобраћај, прегледају и виде све недостатке на њима, њих пуштају без икаквог прегледа, те се на тај начин дешавају пуштакима разне непријатности и неприлике, јер аутомобили, застану на сред пута, на њима се поклањају по путу, док се исправке морају вршити. То колико је штетно по сам саобраћај, може врло лако бити и ошче по саме путнике, да се у путу не споје и повриједе. Обраћајући пажњу надлежних на ово, желимо бисмо их, да издаду наређење, да сваки аутомобил прије него се пушта у саобраћај увијек савјесно прегледа како би се потребне исправке на њима вршиле још за вријеме док су у гаражу, те на тај начин да се избјегну све неприлике и неугодности, а сваки онај аутомобил који није у исправности да се одвоји и пушта у саобраћај тек онда кад се у ред доведе. Тај приједлог треба да се врши или свако вече или свако јутро и да се икако не дозволи, да се на путу исправке на њима врше, пошто то може бити од рђавих пошљедица, којих истина до сад није било, али које могу наступити врло лако, ако се у започетом правцу продужи.

За углед. Угледни белгиски лист „La Flandre Liberale“ доноси ове редове: „Иван Јовићевић, Црногорац, студент нашег универзитета, написао је и издао дивну књижицу „Мирјана“, у којој нарочито похвалу заслужује јединствен стил једног странца на француском језику, као год и таленат младог приповједача. Писац је овим дјелом истакао поједине стародревне обичаје миље му домовине, као год и дух ондашњег народа. Дјело је најбољи утисак учинило на оне који га упознадоше“. На крају овај лист честита младоме писцу на успјеху, чему се и ми придружујемо.

Аустриско-српски трговински уговор. Према најновијим вјестима из Биограда и Беча, преговори за закључење трговинског уговора

међу Аустро-Угарском и Србијом приведени су крају. Обадије стране дошле су до потпуног споразума.

Развашарено Цетиње. Куд год се кренете по пријестоници, свуда улице раскопане, кршеви разбацани по путу, тротоари нечисти, а канали испред кућа и трговачких радња пуни нечистоће. Цетиње пружа слику великог перада. У улицама, гдје су ископани канали за електричне каблове, највећи је неред. Канале су затрпали површино, кршеви ситији и крупнији са шљамом и нијеском разбацани су свуда далеко унаоколо, тако да сада по цетињским улицама није велико задовољство и послом ходати. Пред Зетским Домом учињен је насип, који је мактина поравнала, али сасвим површино и несолидно, да је сад грђе по што је прије било. Мислимо, да би насине требало солдирити удесити и кршеве сасвијем насити истуцати, да доцније не избију на површину. И још нешто. Сад, уочи саме свечаности, неки су отпочели рушити и градити куће, и испред радња, које не могу бити на вријеме готове, оставиће на улицама неред, који ће правити доста рђав утисак.

Гости из иностранства. Централни одбор за прославу педесетогодишњице владавине Њ. Кр. В. Књаза Господара моли све госте из иностранства, који намјеравају доћи на Цетиње о јубиларним свечаностима, које ће бити 15., 16., и 17.

августа по старом, да му изволе пријавити свој долазак до 20. ов. м. како би се одбор на вријеме могао постарати о превозним средствима од Бара или Котора до Цетиња и о становама на Цетињу.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Написао сам и штампаша у штампарији Наумовића и Стефановића у Биограду књигу под насловом: „Српски споменици из трајанске околине“, која износи пет табака, а цијена јој је 1 персер.

У књизи се налази поред предговора и опис географског положаја старе жупаније Лубовића — један историјски чланак о хроникама владајућих трајанских владара од постанка Трајаније независном области, до пронасти синова Херцег Стефана, оне 21. цркве и манастира Косићева са припању њим гробовима из средњег вијека.

Ко жели имати овај лексикон о дјелимичном прегледу „Српских споменика из трајанске околине“, нека се обрати на в. Блажа Јовановића у Никшићу и на писца.

Скупљачима дајем десету књигу, а књијарама обични радат. — Манастир Острв, 20. јуна 1910.

2—2

Леон. Никовић.
писма

ЦРНОГОРСКА ПИВАРА „ОНОГОШТ“ У НИКШИЋУ

ОБЈАВА

Према рјешенју управног одбора, а сгласно чл. 8. Друштвених правила умолавају се г.г. акционари Црногорске Пиваре „Оногошт“ у Никшићу, да изводе уплатити своје акције најмање 70% у року до 15. августа ове године.

Који на би до одређеног рока уплатио, поступиће се у смислу чл. 9. друштвених правила.

2—3

Управа

На знање!

На знање!

Поред моје досадање радње, примио сам се заступништву фабрике шиваћих машина

„Минерва“

Узгајачи су, који се баве узгајањем свиња, те је могу свакоме препоручити, тим прије што је доказано у току претходних мјесеца са похвалним изјавама од стране купаца.

Потпуним увјерењем могу рећи ко потребује шиваћих машина да неће бити преварен као и с тим да могу дати довољну гаранцију за солидност истијех.

Машина имам за фамилије, терзије и црвљаре.

Цијене су испод сваке конкуренције.

Ко жели купити нека се обрати у Никшићу код госп. Илије Златичанина, а на Цетињу код госп. Мила Иванчијевића.

Подгорица.

1—3

Митро Лисицић.

ЧУВЕНИ

ФРАНЦУСКИ ШАМПАЊЕР

ШВАЈЦАРСКИ ЕМЕНТАЛЕР СИР

нуди агентурна и комисионарска радња

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА

ПОДГОРИЦА

К'о да пушка пуца, так' се свуда хори
О јевтиноћи и доброј роби

Христифора Моравца